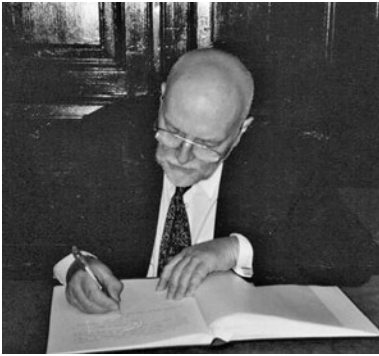

August Janeković, profesor kakvih više nema (1934. – 2021.)

Profesor August Janeković u ime Odjela za prirodoslovlje i matematiku upisuje u memorijalnu knjigu utiske sa znanstvenoga skupa *Hrvatski prirodoslovci 13*, u Gospiću, ujesen godine 2004.

Kad se 21. listopada 2021. Zagrebom pronio glas da je, u 88. godini, preminuo profesor August Janeković, to je samo upotpunilo moju sliku o tom časnom čovjeku. Naime, kratko vrijeme prije sudbonosnoga dana ugasio je svoju elektroničku adresu i tako dostojanstveno završio prvo s vanjskim svijetom. Otišao je tiho, nenametljivo sebi i drugima, kao da je upravo odlučio kada će i kako otići s ovoga svijeta.

August Janeković rođen je u Nevesinju, 20. svibnja 1934., iako se u *Spomenici 1882. – 2012. Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta* u Zagrebu kao mjesto rođenja navodi Mostar. Svoje gimnazijsko obrazovanje započinje na Sušaku i nastavlja u Zagrebu, gdje je maturira 1953. Zatim upisuje studij kemije na Kemijskom odsjeku Tehnološkoga fakulteta (danas Fakultet kemijskoga inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu), koji završava 1958.

Kao mladi inženjer-tehnolog od 1959. do 1966. bio je šef proizvodnje u industriji glinenih proizvoda Zagorka, u Bedekovčini. Otad mu je cijeli život na neki način bio vezan uz taj zagorski gradić, u koji je putovao iz Zagreba, gdje je stalno živio. Kasnije će u Bedekovčini kupiti i obnoviti jednu nastambu u oazi mira u kojoj će rado i često boraviti s obitelji, „na svojem ranču“, kako bi govorio, i steći trajna i duboka prijateljstva s lokalnim pukom.

Istodobno je profesor Janeković bio predstojnik Odjela za građevne materijale u Srednjoj tehničkoj školi u Bedekovčini, koja se 1960. razvila iz Srednje industrijske škole opekarско-keramičke struke, a 1961. osnovana je i Viša tehnička škola na kojoj je predavao Termodinamiku. U tu je svrhu sa staklopuhačem izradio pravo poluindustrijsko postrojenje na kojem je lako demonstrirao II. zakon termodinamike, prijelaz toplinske u mehaničku energiju.

Njegovi se srednjoškolski učenici sjećaju pedantnoga profesora za čija su im predavanja trebale uredne bilježnice, olovke i gumice – jer ih je diktirao i tražio da budu ispravno zabilježena. Brisanje kakvoga zarez a ili cijele rečenice radi boljega izričaja, razumijevalo se samo po sebi. Preko školske godine učenike nije gnjavio nasumičnim prozivanjem po imeniku, pustio ih je da slobodno uče. Na vrijeme bi najavio kad će on imati ispit iz kojega predmeta i taj bi dan svi bili ispitani – bili zdravi ili bolesni, nitko nije „markirao“ niti bio „dežuran na porti“, kako se djeca obično izvlače. I svi su bili zadovoljni. A najzadovoljniji bio bi profesor sâm, jer bi uhvatio nešto vremena za druge pouke. Tako je 1966. u jednom završnom ra-

zredu nakon ispita odlučio svoje učenike nagraditi *IX. simfonijom* Ludwiga van Beethove-
na. Bio je sunčan lipanjski dan, prozori učionice širom otvoreni... Može li se zamisliti bolji
ugodaj za *Odu radosti*, izvan koncertnih dvorana. No, dok su učenici u dubokoj tišini upija-
li zvukove simfonije, u jednom trenutku vrata učionice naglo zaškripe, širom se otvore i na
njima zgrožena spodobna „školskoga dušobrižnika“ procijedi: VAN! Nije bilo posve jasno
na koga se ta naredba odnosi, ali su učenici stali uz svojega profesora, ostali su sjediti na svo-
jim mjestima.

I tako je na krilima *IX. simfonije* profesor Janeković već ujesen iste godine postao as-
istentom na Katedri (kasnije Zavodu) za opću i anorgansku kemiju Farmaceutsko-biokemij-
skoga fakulteta u Zagrebu.

Na istom Fakultetu završava poslijediplomski studij Fizikalne metode u kemiji 8. pro-
sinca 1972., obranivši magistarski rad *Mogućnosti kompleksnog iskorištavanja boksita po-
moću ekstrakcije acetilacetonom* pod mentorstvom profesora Hrvoja Ivekovića. Kod istoga
profesora doktorira 28. lipnja 1974. s temom *Doprinos kvantitativnom određivanju konsti-
tuenata boksita*.

U zvanje docenta izabran je 1979., a viši znanstveni suradnik postaje 1993. Na poslije-
doktorskom usavršavanju boravi 1982./1983. u Americi (Clarkson University, Potsdam,
New York) kod čuvenoga profesora Egona Matijevića.

Područje užega znanstvenoga interesa bili su mu analitika i iskorištavanje boksita pri-
mjenom diferencijalnih metoda termičke analize pri određivanju čistoće farmaceutskih
preparata te kinetikom i mehanizmima interakcije aluminijeva hidroksida s pentadionom.
Predavao je Opću i anorgansku kemiju i Stehiometriju. Posebno se pamte njegovi pokusi
koje bi demonstrirao na tim predavanjima, kao i ophođenje sa studentima, o čemu će se još
dugo pričati.

Profesor August Janeković jedan je od prevoditelja izuzetno važnoga djela *Hrvatska
nomenklatura anorganske kemije*, tzv. *Crvena knjiga*, izrađena po preporukama IUPAC-a
1990. i Hrvatskoga kemijskoga društva 1995., u izdanju Školske knjige 1996.; urednik hr-
vatskoga prijevoda bio je Vladimir Simeon.

Od godine 1996. do odlaska u mirovinu 1999., profesor Janeković bio je predstojnik
Zavoda za opću i anorgansku kemiju. Iako je umirovljen u zvanju docenta, svi smo ga zvali
jednostavno – profesorom. Kao erudit, raskošnoga intelekta, svestrano obrazovan, osim ke-
mije, studentima i mladim suradnicima prenosio je i svoju ljubav prema umjetnosti, povije-
sti i domoljublju.

I upravo zbog toga iskrenoga i čistoga domoljublja nijekali bi mu sposobnosti i ospora-
vali vrijednosti, a sve što bi poduzeo njegovi bi oponenti svodili na zajednički nazivnik tvr-
doga nacionalizma. Cijeloga je života ponosno nosio stigmu oca Josipa, domobranskoga ča-
snika, koji je po završetku rata pošao „oslobodiocima“ – uz „opće obećanje da će svi koji se
predaju biti abolirani“. Učinio je to u svečanoj odori, kao častan vojnik. Predao im je svoju
časnički mač, ali oni njega nisu vratili.

I na Fakultetu bi raspravljali o našem profesoru „za njegovo dobro“, jer nije bio u „suglasju s aktualnom politikom“. A on bi stajao uspravno i snimao ih svojim arhimedovskim, dubokim plavim očima. Sve je vidio i sve je znao. Bio je gospodin, nije se svetio, ali je pamtio.

Ostao je dostojanstven i dosljedan i onda kada mu okolnosti u kojima je i sam sudjelovao ili ih prouzročio, nisu išle na ruku. Kad se u brojnim reformama Sveučilišta raspravljalo kako tretirati znanstvenoistraživačke aktivnosti nastavnoga osoblja, priklonio se ideji da se elitistički znanstveni kadar odvoji od primijenjenih znanosti. I toga se držao do kraja života, za razliku od onih koji su upravo to predlagali – a u naravi su se okitili najvišim titulama, trčali za radovima, bodovima i plaćama.

Za Augusta Janekovića bavljenje znanošću bilo je traganje za znanstvenom istinom. Od-laskom u mirovinu nije se zamario prošlošću, razvio je brojne druge interese. U župi Sv. Terezije od Djeteta Isusa i Svetog Lica, u Miramarskoj ulici u Zagrebu, deset je godina uređivao legendarni župni list *Trnjanska ruža*, gdje je i sâm pisao poticajne priloge. O tome će kasnije reći: „Htio sam da svaki broj *Trnjanske ruže* bude nedjeljna zlatna zraka obiteljima naše župe ... sve dok je nisu okupirali oni koji sebe vide permanentno ispravnima – jučer, jer su, u suglasju s aktualnom politikom, bili neprijatelji Božji i Njegove Crkve, danas jer, opet u suglasju s aktualnom politikom, dolaze u Crkvu“. Završit će citatom: ... *Al ja pred licem roda stojim vedar. / Za hljeb slobode prilazem svoj klas...* (D. Cesarić, *Trubač sa Seine – Matoš u Parizu*).

Kao urednica, ovdje bih posebno istaknula veliki krimen našega profesora glede pisanja za časopis. Od prevelikoga znanja i môra informacija teško je izdvajao ono najbitnije. Kad bi napisao izvješće o kakvom skupu, to je imalo težinu znanstvenoga rada, a kad je trebalo napisati znanstveni rad, donio bi monografiju od tristotinjak stranica. Kako nam ni jedno ni drugo nije bilo uporabljivo, ostali smo zakinuti za mnoga njegova iskustva i promišljanja.

Kako je profesor Janeković ostavio traga na svojim učenicima, zacijelo je i njega samoga izoštrilo i oplemenilo druženje sa svojim mentorom, profesorom i akademikom Hrvojem Ivekovićem na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu. Osim toga, Hrvoje Iveković jedan je od prirodoslovaca predsjednika Matice hrvatske (1968. – 1970), a profesor Janeković postao je Matičinim članom 1971. Bio je aktivno uključen u sve faze Matičine „18-godišnje prisilne šutnje“ do konačnoga obnoviteljstva i dalje.

Uvijek je isticao pripadnost Odjelu za prirodoslovlje i matematiku Matice hrvatske, bio je stalni član uredništva časopisa *Prirodoslovlje*. Trajno će nam nedostajati na našim znanstvenim skupovima, koje je svojim nadahnutim predavanjima i poticajnim završnim riječima uvijek dizao na jednu višu razinu i ulijevao nam osjećaj da smo napravili nešto veliko i važno.

Zahvalni smo mu za bogatstvo iskrenoga prijateljstva, razumijevanja i svekolike podrške.

Barbara Bulat